

गोपनीय

क्रमांक : का.स./बैठक/२२८

मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण,
वांद्रे-कुर्ला समूह, वांद्रे (पूर्व),
मुंबई - ४०० ०५१.

दिनांक : १८ ऑगस्ट, २००९.

मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाच्या कार्यकारी समितीच्या दिनांक २९ जुलै, २००९ रोजी झालेल्या २२८ व्या बैठकीच्या कार्यवृत्ताची प्रत सोबत पाठवित आहे.

सचिव, १८-८-२००९
कार्यकारी समिती

प्रति :

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.	-	अध्यक्ष
श्री.द.म.सुकथनकर, “प्रिया”, वरळी सी फेस, वरळी, मुंबई - ४०० ०१८.	-	सदस्य
श्री.एन्.व्ही.मिराणी ए/४७, आदर्श नगर, वरळी, मुंबई - ४०० ०२५	-	सदस्य
डॉ.शिरीष संख्ये संचालक, मॅकॅन्सी अँड कंपनी, एक्सप्रेस टॉवर, २१ वा मजला, नरिमन पॉईंट, मुंबई - ४०० ०२१	-	सदस्य
प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.	-	सदस्य

महापालिका आयुक्त,
बृहन्मुंबई महानगरपालिका,
मुंबई - ४०० ००९. - सदस्य

सचिव,
गृहनिर्माण विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय,
मुंबई - ४०० ०३२. - सदस्य

व्यवस्थापकीय संचालक
सिडको,
निर्मल, नरीमन पॉईंट,
मुंबई - ४०० ०२३. - सदस्य

महानगर आयुक्त
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण. - सदस्य

निमंत्रित :

सचिव,
नगर विकास विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय,
मुंबई - ४०० ०३२.

प्रधान सचिव (उद्योग),
उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय,
मुंबई - ४०० ०३२.

सचिव,
पर्यावरण विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय,
मुंबई - ४०० ०३२.

सचिव (विशेष प्रकल्प),
सामान्य प्रशासन विभाग,
महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय,
मुंबई - ४०० ०३२.

प्रत अग्रेषित :-

विधी सल्लागार, मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण.
मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाचे अधिकारी

**मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाच्या
कार्यकारी समितीच्या २२८ व्या बैठकीचे कार्यवृत्त**

दिनांक : २९ जुलै, २००९ (बुधवार)
वेळ : संध्याकाळी ५.०० वाजता
सभास्थान : मा.मुख्य सचिव यांचे समिती कक्ष,
५ वा मजला, मंत्रालय,
मुंबई - ४०० ०३२.

उपस्थित सदस्य :

श्री.जॉनी जोसेफ मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन	-	अध्यक्ष
श्री.द.म.सुकथनकर	-	सदस्य
श्री.एन्.व्ही.मिराणी	-	सदस्य
डॉ.शिरीष संख्ये	-	सदस्य
श्री.टी.सी.बेंजामिन प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, महाराष्ट्र शासन	-	सदस्य
डॉ.ज.मो.फाटक महापालिका आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका	-	सदस्य
श्री.सिताराम कुंटे सचिव, गृहनिर्माण विभाग, महाराष्ट्र शासन	-	सदस्य
श्री.जी.एस.गील व्यवस्थापकीय संचालक, सिडको	-	सदस्य

श्री.रत्नाकर गायकवाड
महानगर आयुक्त

- सदस्य

निमंत्रित :

श्री.मनु कुमार श्रीवास्तव
सचिव, नगर विकास विभाग,
व सचिव (विशेष प्रकल्प),
सामान्य प्रशासन विभाग (अतिरिक्त कार्यभार)
महाराष्ट्र शासन

श्री.मिलिंद म्हैसकर
अतिरिक्त महानगर आयुक्त / प्रकल्प संचालक,
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण

श्रीमती अश्विनी भिडे
सह महानगर आयुक्त,
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण

श्री.के.एन.पटेल
विधी सल्लागार,
मुं.म.प्र.वि. प्राधिकरण

डॉ.सतीश बागल
वित्त सल्लागार,
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण

श्री.पी.आर.के.मुर्ती
प्रमुख, परिवहन व दळणवळण विभाग,
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण

श्री.यु.व्ही.लुकतुके
प्रमुख, नगर व क्षेत्र नियोजन विभाग,
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण

कु.उमा अड्सुमिली
प्रमुख, नियोजन विभाग,
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण

श्री.श्री.र.नंदर्गाकर
मुख्य अभियंता,
अभियांत्रिकी विभाग,
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण

श्री.दिलीप कवठकर
सह प्रकल्प संचालक (जनसंपर्क)
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण

श्री.सु.बा.नागे
मुख्य अभियंता,
महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ

श्री.प्र.सि.तायडे
सचिव, कार्यकारी समिती,
मुं.म.प्र.वि.प्राधिकरण

बाब क्र.१ : प्राधिकरणाच्या कार्यकारी समितीच्या दिनांक २८ मे, २००९ रोजी झालेल्या २२७ व्या बैठकीचे कार्यवृत्त कायम करणे.

सविस्तर चर्चेनंतर बैठकीचे कार्यवृत्त कायम करण्यात आले.

बाब क्र.२ : प्राधिकरणाच्या कार्यकारी समितीच्या दिनांक २८ मे, २००९ रोजी झालेल्या २२७ व्या बैठकीच्या कार्यवृत्तावरील कार्यवाही अहवाल.

२.१ कार्यवृत्तावरील कार्यवाही अहवालासंबंधात खालीलप्रमाणे चर्चा झाली :-

बाब क्र.२ : प्राधिकरणाच्या कार्यकारी समितीच्या दिनांक २६ फेब्रुवारी २००९ रोजी झालेल्या २२६ व्या बैठकीच्या कार्यवृत्तावरील कार्यवाही अहवाल.

बाब क्र.१७ : मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत महाकाली केव्हज रस्त्याचे बांधकाम व रुंदीकरण - वाढीव खर्चास मंजूरी देणेबाबत.

कार्यकारी समितीचे सदस्य श्री.एन्.व्ही.मिराणी यांनी या विषयासंबंधी महाकाली केव्हज रस्त्यावरील पाईपलाईन पूलाच्या कामाचे अंदाजपत्रक बनविताना सल्लागारांनी बृहन्मुंबई महानगरपालिकेकडून प्रस्ताव तपासून घेतला नसल्यास त्याबाबत त्यांच्यावर योग्य ती कारवाई करणे आवश्यक असल्याचे मत नमूद केले.

बाब क्र.९ : मिठी नदी विकास कामांतर्गत टप्पा-२ च्या कामामधील खालील कामांच्या लघुत्तम निविदांना मान्यता मिळणेबाबत -

- (१) मिठी नदीवरील सा.क्र.५४३१ मी. पासून (मिठी पूल) ते सा.क्र.५८८३मी. पर्यंत (सी.एस.टी.पूल) एल.बी.एस. मार्गाच्या बाजूला सविस्तर संकल्पन व भू-गर्भ संशोधन करून आर.सी.सी. मरीन प्लॅटफॉर्मचे बांधकाम करणे. (अंदाजित किंमत रु.२०५८.०लाख)
- (२) वाकोला नाल्यावरील वाल्मिकी नगरच्या बाजूला सा.क्र.१३४५ मी. पासून (नवीन भारतनगर पूल) ते सा.क्र.१६४५ मी. (नवीन वाकोला पूल) सविस्तर संकल्पन व भू-गर्भ संशोधन करून आर.सी.सी. मरीन प्लॅटफॉर्मचे बांधकाम करणे. (अंदाजित किंमत रु.१९१२.० लाख)
- (३) मिठी नदीवरील सा.क्र.०.०मी. पासून (माहिम कॉजवे) सा.क्र.२१४० मी. पर्यंत (समुद्रामध्ये) खोलीकरण व रुंदीकरण करणे. (अंदाजित किंमत रु.२५३३.०लाख)

कार्यकारी समितीचे सदस्य श्री.एन्.व्ही.मिराणी यांनी या विषयासंबंधी अशी सूचना केली की, मिठी नदीवरील कामाचा प्रस्तावित कालावधी तुलनेने कमी असल्यामुळे कामे पूर्ण करण्याचा सविस्तर कार्यक्रम तयार करावा व त्यानुसार काम करण्याचा आढावा वेळोवेळी घेण्यात यावा.

२.२ त्यानंतर, कार्यवाही अहवालाची नोंद कार्यकारी समितीने घेतली.

बाब क्र.३ : चारकोप-वांद्रे-मानखुर्द मेट्रो मार्ग-२ हा प्रकल्प, सार्वजनिक खाजगी सहभागाने (PPP) "मे.रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लिमिटेड, SNC Lavalin Inc. (Canada) आणि मे.रिलायन्स कम्युनिकेशन लिमिटेड (भारत, मुंबई) समुह - मे.रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लिमिटेड यांच्या पुढाकाराने" प्राप्त झालेल्या निविदेस मंजूरी मिळणेबाबत.

३.१ महानगर आयुक्त यांनी या टिप्पणीबाबत माहिती देताना असे सांगितले की, मुंबई मेट्रो व्यवस्थेकरीता एक बृहत आराखडा तयार करण्यासाठी तसेच प्राधान्यक्रम असलेल्या मार्गाचा सविस्तर प्रकल्प अहवाल (DPR) तयार करण्यासाठी प्राधिकरणाने मे, २००३ मध्ये दिल्ली मेट्रो रेल महामंडळाची (DMRC) नेमणूक केली. सदर बृहत आराखडा तयार करताना दिल्ली मेट्रो रेल महामंडळाने मेसर्स टाटा कन्सल्टिंग सर्व्हिसेस आणि भारतीय तांत्रिक संस्था (आय.आय.टी), मुंबई

यांच्या मदतीने सद्याची वाहतूक व्यवस्था तसेच पुढील २० वर्षाकरीता मुंबई महानगर प्रदेशाचा नियोजन आराखडा (मुंबई महानगर प्रदेश प्रादेशिक आराखडा सन १९९६-२०११) अनुसार परिवहनाच्या वाढत्या मागणीचा अभ्यास करून एक बृहत आराखडा तयार केला. त्या बृहत आराखडयामध्ये ९ छन्नमार्गांचा समावेश असून त्यांची एकूण लांबी १४६.५ कि.मी. इतकी आहे. त्यापैकी सुमारे ३२.५ कि.मी. भुयारी व उर्वरित लांबी उन्नत मार्गाने विकसित करण्याचे प्रस्तावित आहे. बृहत आराखडयाची अंमलबजावणी सन २००६ पासून २०२१ पर्यंत ३ टप्प्यांमध्ये विकसित करण्याची शिफारस दिल्ली मेट्रो रेल महामंडळाने केली आहे. बृहत आराखडयाचा तपशिल खालीलप्रमाणे आहे :-

अ. क्र.	तपशिल	टप्प्यानुसार लांबी (कि.मी)	अंमलबजावणीचा कालावधी
१	वर्सोवा - अंधेरी - घाटकोपर	६३.८	२००६-२०१३
२	कुलाबा - माहिम - चारकोप	टप्पा - १	
३	माहिम - कुर्ला - मानखुर्द		
४	चारकोप - दहिसर	१९.९०	२०११-२०१६
५	घाटकोपर - मुलुंड	टप्पा - २	
६	वांद्रे - कुर्ला संकुल - कांजूरमार्ग मध्य विमानतळ	६२.८	२०१६-२०२१
७	अंधेरी (पू.) - दहिसर (पू.)	टप्पा - ३	
८	हुतात्मा चौक - घाटकोपर		
९	शिवडी - प्रभादेवी		
	एकूण	१४६.५	

दि. २८ मे, २००४ रोजी झालेल्या प्राधिकरणाच्या ११०व्या बैठकीत सदर बृहत आराखडयाला मान्यता देण्यात आली आहे.

३.२ त्यानंतर, महानगर आयुक्तांनी वर्सोवा-अंधेरी-घाटकोपर पहिल्या टप्प्याची सद्यस्थिती कार्यकारी समितीपुढे मांडली. परिच्छेद क्र.३ बाबत सुध्दा त्यांनी चारकोप-वांद्रे मानखुर्द छन्नमार्ग याची थोडक्यात माहिती दिली. कुलाबा-माहिम-चारकोप हा पहिल्या टप्प्याचा दुसरा मार्ग आहे. या प्रकल्पात दिल्ली मेट्रो रेल महामंडळाने सविस्तर प्रकल्प अहवालामध्ये

कुलाब्यापासून महालक्ष्मीपर्यंत भुयारी व उर्वरित उन्नत मार्ग सुचविला होता. परंतू मुंबई मेट्रो रेल्वे प्रकल्पासाठी स्टँडर्ड गेजचा वापर करण्यास मंजूरी देताना राज्य शासनाने असा निर्णय घेतला की, कुलाबा-चारकोप छन्नमार्गाचा भुयारी भाग महालक्ष्मीपासून वांद्रेपर्यंत वाढविण्यात यावा. त्यामुळे प्रकल्प खर्चात सुमारे रु.३००० कोटींची वाढ होईल. या प्रकल्पाच्या खर्चात वाढ झाल्यामुळे सार्वजनिक - खाजगी सहभागाने, बांधा, स्वामित्व घ्या, वापरा व हस्तांतरीत करा या तत्त्वावर या प्रकल्पाची उभारणी करण्यास पुरेसा प्रतिसाद मिळणार नाही. या संबंधात दिल्ली मेट्रो रेल महामंडळाशी चर्चा केली असता असे दिसून आले की, वांद्रे - मानखुर्द छन्नमार्गाचा समावेश करून चारकोप - वांद्रे - मानखुर्द दरम्यान पूर्णपणे उन्नत असा छन्नमार्ग उभारणे योग्य होईल. या संदर्भात चारकोप - वांद्रे - मानखुर्द उन्नत छन्नमार्गाचा सुधारीत सविस्तर प्रकल्प अहवाल दिल्ली मेट्रो रेल महामंडळामार्फत तयार करण्यात आला. त्यानंतर सार्वजनिक - खाजगी सहभागाने, बांधा, स्वामित्व घ्या, वापरा व हस्तांतरीत करा या तत्त्वावर सुमारे रु.६१९२ कोटी खर्चाचा चारकोप - वांद्रे - मानखुर्द छन्नमार्ग कार्यान्वित करण्यास प्राधिकरणाच्या दिनांक २८ सप्टेंबर, २००६ रोजी झालेल्या ११७ व्या बैठकीत मंजूरी मिळाली. तसेच महाराष्ट्र शासनाने दि. १४ नोव्हेंबर, २००६ रोजी वरील प्रस्तावास मान्यता दिली व मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाची प्रकल्प अंमलबजावणी संस्था (Project Implementing Authority) म्हणून नेमणूक केली. शासन निर्णयानुसार या प्रकल्पासंदर्भात होणारे भूसंपादन, पुनर्वसन आणि पुनर्वसाहत, पायाभूत सुविधांचे स्थलांतर, इत्यादी करिता शासनामार्फत करण्यात येणारा खर्च प्राधिकरणाने करावा, असेही निर्देश देण्यात आले आहेत. प्रकल्पाला लागणारा व्यवहार्यता तफावत निधी मिळविण्याकरिता केंद्र शासनाच्या वित्त मंत्रालय आर्थिक व्यवहार विभाग (DEA) यांचेकडे विहित नमुन्यात प्रस्ताव दिनांक १६ नोव्हेंबर, २००६ रोजी सादर केला. केंद्र शासनाने स्थापन केलेल्या शक्तीप्रदान संस्था (Empowered Institution) व शक्तीप्रदान समिती (Empowered Committee) ने सदर

प्रस्तावाचा विचार करुन दि. ७ फेब्रुवारी, २००७ रोजी खालील अटींच्या अधीन राहून प्रस्तावास मान्यता दिली.

- १) मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने नमुना सवलत करारनाम्याला (Model Concession Agreement) अनुसरून मसुदा सवलत करारनामा (Draft Concession Agreement) तयार करणे.
- २) निविदा प्रक्रिया शक्तिप्रदान संस्थेच्या (Empowered Institution) मागदर्शनाखाली राबविणे.
- ३) विविध तंत्रज्ञानाचे पर्याय पडताळून तसेच सल्लागारानी शिफारस केलेल्या एकूण प्रकल्प खर्चाला मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने अंतिम स्वरुप देणे.

३.३ त्यानंतर, महानगर आयुक्त यांनी बाब टिप्पणीच्या परिच्छेद क्र.५.२, ५.३ व ५.४ बदल अशी माहिती सांगितली की, केंद्र शासनाच्या शक्तीप्रदान संस्थेच्या दिनांक ५ ऑगस्ट, २००८ रोजी झालेल्या १५ व्या बैठकीत तसेच दिनांक २५ ऑगस्ट, २००८ रोजी शक्तीप्रदान समितीच्या झालेल्या ४थ्या बैठकीत वरील प्रस्तावाचा विचार करुन रु.७६६० कोटी खर्चाच्या प्रकल्पास मंजूरी दिली. तसेच रु.१५३२ कोटी व्यवहार्यता तफावत निधी (प्रकल्प खर्चाच्या २०% व्यवहार्यता तफावत निधी) तत्त्वतः मंजूर करण्यास वित्त मंत्री यांना शिफारस केली. केंद्र शासनाच्या आर्थिक व्यवहार विभागाने रु.१५३२ कोटीच्या व्यवहार्यता तफावत निधीस वित्त मंत्र्यांची मान्यता दिनांक ३ नोव्हेंबर, २००८ रोजीच्या पत्रान्वये महाराष्ट्र शासनास कळविली आहे.

३.४ बाब टिप्पणीच्या परिच्छेद क्र.६.१ हा आर्थिक निविदेशी निगडीत असल्यामुळे त्याची सुध्दा संक्षिप्त माहिती महानगर आयुक्त यांनी सांगितली. अर्हता प्राप्त झालेल्या ७ निविदाकारांकडून निविदा मागविण्याची अंतिम तारीख ३० जानेवारी, २००९ अशी ठरविण्यात आली. परंतु निविदाकारांनी, निविदा पूर्व बैठकीत सवलत करारनाम्यात अनेक सुधारणा सुचविल्या. निविदाकारांनी सुचविलेल्या सगळ्या सूचनांचे प्रस्ताव प्राधिकरणाने केंद्र शासनाच्या आर्थिक व्यवहार विभागास वारंवार कळविले आहेत. या संदर्भात केंद्र शासनाच्या शक्तीप्रदान समितीची सदर सूचनांविषयी अंतिम निर्णय घेण्यासाठी दिनांक २० व २१ जानेवारी, २००९ रोजी बैठक झाली. केंद्र शासनाच्या शक्तीप्रदान समितीने काही सूचना मान्य केल्या तसेच नियोजन आयोगाचे प्रतिनिधी

यांनी आग्रह धरलेल्या काही अटी मान्य करून सुधारित सवलत करारनाम्यास मान्यता दिली. याबद्दल मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक २७ जानेवारी, २००९ रोजी एक बैठक घेण्यात आली आणि त्या बैठकीत सदर करारनाम्यास मान्यता मिळाली. तसेच चारकोप-वांद्रे-मानखुर्द या प्रकल्पाची अंमलबजावणी मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाकडून होत असल्याने आणि सदर सवलत करारनाम्यातील तरतुदींमुळे राज्य शासनावर येणारा कोणताही संभाव्य आर्थिक बोजा उचलण्याची जबाबदारी मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणावर सोपविण्यात आली आहे.

३.५ केंद्र शासनाची लवकरात लवकर मान्यता मिळविण्यासाठी प्रयत्न करित असताना सुमारे सप्टेंबर - ऑक्टोबर, २००८ पासून जागतिक स्तरावर आर्थिक मंदी सुरु झाली. त्यामुळे निविदाकारांनी अंतिम तारखेत मुदतवाढ देण्यात यावी अशी विनंती केली आणि निविदाकारांच्या विनंतीनुसार ४ वेळा मुदतवाढ देऊन आर्थिक निविदा सादर करण्याची तारीख ४ मे, २००९ ठरविण्यात आली. परंतु अंतिम तारखेपर्यंत एकाही निविदाकाराने आर्थिक निविदा दाखल न केल्यामुळे आर्थिक निविदा सादर करण्याची तारीख २९ मे, २००९ पर्यंत वाढविण्यात आली. सदर अंतिम तारखेपर्यंत वरील ७ अर्हता प्राप्त निविदाकारांपैकी मे. रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लिमिटेड या एकाच निविदाकारांकडून आर्थिक निविदा सादर करण्यात आली असून सदर निविदाकाराने व्यवहार्यता तफावत निधी म्हणून रु.२२९८ कोटीची मागणी केली आहे.

३.६ महानगर आयुक्त यांनी नेमणूक केलेल्या मुल्यमापन समितीने अशी नोंद सादर केली की, दिल्ली मेट्रो रेल महामंडळाने २००६ मध्ये सादर केलेल्या सविस्तर प्रकल्प अहवालामध्ये तसेच प्राधिकरणाने २००८ मध्ये प्रकल्प खर्च अद्ययावत करत असताना सवलतदाराला, सार्वजनिक - खाजगी सहभागाने राबविण्यात येणा-या प्रकल्पामध्ये खालील मुद्दयांवर येणारे खर्च समाविष्ट करण्यात आलेले आहेत :-

- (९) Preoperative Expenses रेल व्यवस्था सुरु करण्याअगोदर सदर व्यवस्था चालविणा-या लोकांना कमीत कमी ६ महिने मुंबई तसेच परदेशातसुध्दा प्रशिक्षण द्यावे लागते.

- (२) Financing cost for the debt component
- (३) Independent Engineer fees
- (४) Stamp Duty payable for the lease agreement for the depot land
- (५) Corporate Taxes, Service Tax, etc. for O & M contracts.

मूल्यमापन समितीने उपरोक्त मुद्दयांबाबत सवलतदाराला करावा लागणारा अपेक्षित खर्च विचारात घेतला.

तसेच परिच्छेद क्र.७ बदल केंद्र व मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाचे आर्थिक दायित्व खालीलप्रमाणे विषद केले. मेसर्स रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लिमिटेड या निविदाकाराने दिनांक २९ मे, २००९ रोजी दिलेल्या व्यवहार्यता तफावत निधीनुसार खालीलप्रमाणे आर्थिक दायित्व केंद्र शासन व मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण यांचेकडून अपेक्षित आहे.

(१) एकूण व्यवहार्यता तफावत निधी	रु.२२९८कोटी
(२) भू-संपादनाचा खर्च	रु. ६६५कोटी
(३) पायाभूत सुविधा स्थलांतर, पुनर्वसन व पुनर्वसाहत खर्च	रु. ३८२कोटी
(४) स्वतंत्र अभियंत्याचा खर्च -१%(७६६०)५०%	रु. ३९कोटी
एकूण दायित्व	रु.३३८४ कोटी

केंद्र शासनाने मान्य केलेला रु.१५३२ कोटी व्यवहार्यता तफावत निधी वगळून प्राधिकरणाचे एकूण दायित्व अंदाजे रु.१८५२ कोटी आहे.

केंद्र व राज्य शासनाचा कर व शुल्क -

केंद्र शासनाचा कर व शुल्क अंदाजे एकूण रु.१२३६ कोटी
राज्य शासनाचा अंदाजे कर व शुल्क एकूण रु.२३३ कोटी

वरील सर्व कराची रक्कम व शुल्क एकूण अंदाजित प्रकल्प खर्चात अंतर्भूत असून सदर रक्कम सवलतदाराला भरावी लागेल.

३.७ श्री.जी.एस.गील, व्यवस्थापकीय संचालक, सिडको यांनी असे विचारले की, जर केंद्र सरकारने २०% अनुदान मंजूरी दिली तर मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण १०% अतिरिक्त अनुदान देत आहे का ? या विषयावर महानगर आयुक्त यांनी असे स्पष्ट केले की, केंद्र शासनाकडून सार्वजनिक - खाजगी सहभागाने राबविण्यात येणा-या प्रकल्पास आर्थिक सहाय्यासाठी असलेल्या मार्गदर्शक तत्वातील कलम ५ नुसार व्यवहार्यता तफावत निधीची रक्कम ही लघुत्तम निविदाकाराच्या भांडवलासाठी लागणा-या आर्थिक मदतीच्या सममूल्य असेल, परंतू जास्तीत जास्त प्रकल्प खर्चाच्या २०% असावी. याखेरीज जर प्रायोजक मंत्रालय (Sponsoring Ministry) / राज्य शासन (State Government) / स्वतंत्र वैधानिक संस्था (Statutory Entity) हे अतिरिक्त २०% पर्यंत व्यवहार्यता तफावत निधी देऊ शकतात. चारकोप-वांद्रे-मानखुर्द या मेट्रो प्रकल्पासाठी मे.रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर यांनी एकूण रु.२२९८ कोटीची मागणी केलेली आहे, ती केंद्र शासनाने मान्यता दिलेल्या एकूण प्रकल्प खर्चाच्या ३०% एवढी आहे. निविदाकाराने दिलेल्या रु.२२९८ कोटीचा प्रस्ताव केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार अनुज्ञेय आहे.

३.८ महानगर आयुक्त यांनी पुढे असेही सांगितले की, या ७६० कोटी रुपये अनुदानावर आपल्याला मुंबईतील नागरिकांसाठी एक उच्च दर्जाचा ३२ कि.मी. लांबीचा मेट्रो प्रकल्प मिळणार आहे. जगामध्ये हा इतका मोठा सार्वजनिक - खाजगी सहभाग तत्वावर आधारित प्रकल्प आतापर्यंत राबविण्यात आलेला नाही. त्यांनी असेही स्पष्ट केले की, संपूर्ण जगात आर्थिक मंदी असतानासुद्धा निविदाकाराने मागितलेले अनुदान अत्यंत रास्त व वाजवी आहे.

३.९ या चर्चेदरम्यान कार्यकारी समितीचे सदस्य श्री.एन्.व्ही.मिराणी यांनी खालील मुद्दे मांडले :-

- (१) या प्रकल्पासाठी मिळालेली एकच निविदा असल्यामुळे ही निविदा रास्त व वाजवी आहे किंवा कशी याबद्दल दुसरा अभिप्राय घ्यावा.
- (२) या निविदा प्रक्रियेसाठी गठीत केलेल्या मूल्यमापन समितीमध्ये एक बाहेरचे तज्ञ असावेत.

- (३) सवलत करारनाम्यामध्ये कलम ६.२ प्रमाणे या मेट्रो प्रकल्पामध्ये येणा-या रस्त्यांची देखभाल व दुरुस्ती यांची जबाबदारी सवलतदारांची किंवा शासनाची असेल ही बाब स्पष्ट होत नाही.
- (४) या प्रकल्पाचे वित्तीय ताळेबंद (Finance Closure) झाल्यानंतर सवलत कालावधीत सवलतदारांची रचना (Modification) यात काही बदल लागल्यास त्याची तरतूद असणे आवश्यक आहे.
- (५) रेल्वे संरक्षण आयुक्त (Railway Safety Commissioner) यांची सेवा घेण्याकरीता मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणावर किती आर्थिक बोजा पडणार याबद्दल माहिती घ्यावी.
- (६) The Security within the limits of the rail system for prevention of terrorism, hijacking, sabotage etc. may best be left to the concessionaire at the most government may agree to bear major part of the actual cost (in case of actual damages resulting from such acts of terrorism the government's liability could be tremendous) government should only be concerned with normal law and order and security in the city including areas surrounding railway station (Article 20.2 of CA).
- (७) तसेच मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणामार्फत मुंबई प्रदेशात अनेक पायाभूत सुविधा राबविण्यात येत असून या कामांच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीकोनातून आढावा घेऊन त्यामध्ये सुधारणा करण्याकरीता एक सक्षम सल्लागाराची नियुक्ती करावी.

वरील बाबी स्पष्ट करून देताना महानगर आयुक्त यांनी असे सांगितले की, या निविदा प्रकल्पास केंद्र सरकारने निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शानुसार निविदाकाराने मागितलेली व्यवहार्यता तफावत निधी (VGF) हा एकच मुद्दा असून यामध्ये मूल्यमापन करण्यासारखी अशी काही गोष्ट उरलेली नाही. त्यामुळे या प्रकरणास दुसरा अभिप्राय घेणे किंवा बाहेरील तज्ञ व्यक्ती मूल्यमापन समितीवर घेण्याची आवश्यकता वाटली नाही.

३.१० महानगर आयुक्त यांनी असेही सांगितले की, बाब टिप्पणीच्या जोडपत्र-५ मध्ये जोडलेल्या मूल्यमापन समिती अहवालात परिच्छेद क्र.३ मध्ये उप-परिच्छेद क्र.३.१ पासून ३.१४.१ पर्यंत (पृष्ठ क्र.४ ते १०) ही वित्तीय निविदा वाजवी व रास्त आहे याचे पूर्णपणे स्पष्टीकरण देण्यात आले आहे.

३.११ महानगर आयुक्त यांनी असेही सांगितले की, या करारनाम्यास अंतिम रूप देण्याकरीता केंद्र सरकारबरोबर सुमारे २ वर्षे अनेकवेळा चर्चा करून अंतिम रूप देण्यात आले. तसेच संपूर्ण विनंती प्रस्तावास (Request for proposal including Concession Agreement) केंद्र सरकारने स्थापन केलेल्या शक्तीप्रदान समितीने (Empowered Committee) मंजूरी दिली असून या कागदपत्रांमध्ये काही फेरबदल करणे सद्यस्थितीत शक्य आहे. या संदर्भात प्रमुख, परिवहन व दळणवळण यांनी माहिती देताना असे सांगितले की, सवलतदाराने कंपनी स्थापन केल्यानंतर मेट्रो रेल्वे सेवा सुरु करेपर्यंत काही बदल करता येणार नाही. परंतु त्यानंतर सवलत करारनाम्यानुसार Exit Option देण्यात आलेले आहे.

३.१२ या मेट्रो रेल्वे मार्गात येणा-या रस्त्यांची दुरुस्ती व देखभाल याबद्दल माहिती देताना प्रमुख, परिवहन व दळणवळण विभाग यांनी असे सांगितले की, सवलतदारांनी हस्तांतरण (Handover) केलेल्या भागांची जबाबदारी त्यांची स्वतःची राहिल. परंतु उर्वरीत भागांची देखभाल व दुरुस्तीची जबाबदारी शासनाची असेल. या संदर्भात बृहन्मुंबई महानगरपालिकेशी सल्लामसलत करून त्यांची जबाबदारी ठरविण्यात येईल.

३.१३ रेल्वे संरक्षण आयुक्तांची सेवा घेण्यासंदर्भातील आर्थिक बोजाबद्दल प्रमुख, परिवहन व दळणवळण विभाग यांनी असे सांगितले की, याची माहिती दिल्ली मेट्रो रेल्वे कॉर्पोरेशनकडून घेण्यात येईल.

३.१४ सुरक्षिततेबद्दल प्रमुख, परिवहन व दळणवळण विभाग यांनी असे सांगितले की, संपूर्ण देशात विविध ठिकाणी मेट्रो प्रकल्पाची अंमलबजावणी करण्यात येत असून याबद्दल केंद्र सरकारचे शहर विकास मंत्रालय हे एक संरक्षण निधी (Safety Fund) निर्माण करण्याच्या विचाराधिन आहे. त्यानुसार मेट्रो टेररिझम, हायजॅक इत्यादी यांची जबाबदारी केंद्र व राज्य शासनाची आहे. परंतु वरील गोष्ट टाळण्याकरीता व लागणारी नियमित सुरक्षितता व्यवस्थेची जबाबदारी सवलतदाराची राहिल.

३.१५ एक Independent Safety Audit यासाठी सक्षम सल्लागाराच्या नियुक्तीबद्दल विचार करून या विषयावर स्पष्टीकरण देण्यात येईल.

३.१६ त्यानंतर, कार्यकारी समितीने बाब टिप्पणीतील प्रस्ताव मान्य करून पुढील ठराव मंजूर केला :-

ठराव क्र.११३७ :

“असा ठराव करण्यात येत आहे की, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९७४ च्या कलम ७ चे उपकलम (३) चे पोटकलम (तीन) अन्वये प्राप्त झालेल्या अधिकारांचा आणि याबाबत त्यास सहाय्यभूत होणा-या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून, कार्यकारी समिती याद्वारे -

- १) "मे. रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लिमिटेड, SNC Lavalin Inc. (Canada) आणि मे.रिलायन्स कम्युनिकेशन लिमिटेड (भारत, मुंबई) समुह" - मे.रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर लिमिटेड यांच्या पुढाकाराने दिनांक २९ मे, २००९ रोजी सादर केलेल्या रु.२२९८ कोटींच्या व्यवहार्यता तफावत निधीस मान्यता देण्यात येत आहे.
- २) राज्य शासनाने निर्देश दिल्याप्रमाणे चारकोप-वांद्रे-मानखुर्द या प्रकल्पासाठी लागणारे केंद्र शासनाचे रु.१५३२ कोटी वगळून उर्वरित अनुदान, भूसंपादन, पायाभूत सुविधांचे स्थलांतर, पुनर्वसन व पुनर्वसाहत, स्वतंत्र अभियंत्याचा खर्च (५०%), इत्यादी धरून अंदाजे रु.१८५२ कोटी इतक्या रकमेस प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.
- ३) राज्य शासनाने दिलेल्या निर्देशानुसार चारकोप-वांद्रे-मानखुर्द या प्रकल्पाची अंमलबजावणी मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाकडून होत असल्याने सवलत करारनाम्यातील तरतूदी अन्वये राज्य शासनावर येणारा इतर संभाव्य आर्थिक बोजा उचलण्यास मान्यता देत आहे.

“असाही ठराव करण्यात येत आहे की, वरील ठरावाची अंमलबजावणी करण्यासंबंधी आवश्यक ती पुढील सर्व कार्यवाही करण्यास महानगर आयुक्त यांना याद्वारे प्राधिकृत करण्यात येत आहे.”

बाब क्र.४ : अंधेरी घाटकोपर जोडरस्त्याचे रुंदीकरण व बांधकामाच्या खालील कामामध्ये झालेल्या निविदेपेक्षा जादा खर्चास मंजूरी मिळणेबाबत.

काम क्रमांक - १ : साखळी क्र.८३९२ मी. ते साखळी क्र.९०५२ मी.

काम क्रमांक - २ : साखळी क्र.९०५२ मी. ते साखळी क्र. ९५१२ मी.

काम क्रमांक - ३ : साखळी क्र. ९५१२ मी. ते साखळी क्र.९९७२ मी.

४.१ महानगर आयुक्तांनी या बाब टिप्पणीतील प्रस्तावाबाबत माहिती देताना असे सांगितले की, सदरहू काम हे साकीनाका ते एल.बी.एस. मार्गामध्ये असून त्यामध्ये तीन कामांचा समावेश आहे ती कामे खालीलप्रमाणे आहेत :-

- (१) काम क्रमांक - १ : साखळी क्र.८३९२ मी. ते साखळी क्र.९०५२ मी.
- (२) काम क्रमांक - २ : साखळी क्र.९०५२ मी. ते साखळी क्र. ९५१२ मी.
- (३) काम क्रमांक - ३ : साखळी क्र.९५१२ मी. ते साखळी क्र.९९७२ मी.

त्यानंतर त्यांनी बाब टिप्पणीतील काम क्र.१,२ व ३ बदल व प्रस्तावाबाबत थोडक्यात माहिती दिली. त्यांनी माहिती देताना असे सांगितले की -

काम क्र.१ मध्ये अंधेरी-घाटकोपर जोडरस्त्याच्या साखळी क्र.८३९२ मी. ते साखळी क्र.९०५२ मी. या भागाच्या रुंदीकरण व बांधकाम करण्यासाठी मे.एस.एम.सी.-एस.बी.के (जेव्ही) यांना दिलेले कंत्राट मूळ कंत्राटावरील सदर कामांमुळे सुधारीत किंमत रु.९,७१,०६,१२२.२७ तसेच अतिरिक्त बाबींची किंमत रु.१,७५,८७,५०९.३५ व भाववाढीकरीता तरतूद रु.३८,८४२४४.८९ एवढी आहे व त्यामुळे कामाची सुधारीत किंमत रु.११,८५,७७,८७६.५१ व यापूर्वीच्या कामास रु.९,७७,०६,३०६.०८ एवढ्या सुधारीत किंमतीस दिनांक २१.१२.२००८ रोजी महानगर आयुक्तांनी मंजूरी दिली असून उर्वरित रक्कम रु.२,०८,७१,५७०.४२ कार्यकारी समितीच्या मान्यतेकरीता प्रस्तावित आहे.

काम क्रमांक २ मध्ये अंधेरी-घाटकोपर जोडरस्त्याच्या साखळी क्र.९०५२ मी. ते साखळी क्र.९५१२ मी. या भागाच्या रुंदीकरण व बांधकाम करण्यासाठी मे.एस.एम.सी.-एस.बी.के (जेव्ही) यांना दिलेले कंत्राट मूळ कंत्राटावरील सदर कामांमुळे मूळ कंत्राटाची सुधारीत किंमत रु.८,०७,९२,३५९.०६ तसेच अतिरिक्त बाबींची किंमत रु.३,१३,१६,३०५.२९ व

भाववाढीकरीता तरतूद रु.३२,३१,६९४.३६ एवढी आहे व त्यामुळे कामाची सुधारीत किंमत रु.११,५३,४०,३५८.७० व सदर किंमत मूळ कंत्राटाच्या किंमतीपेक्षा (रु.७,५१,२२,८८९.९७) ५३.५०% जास्त आहे व रु.४,०२,१७,४६८.७३ इतकी वाढीव रक्कम कार्यकारी समितीच्या मान्यतेकरीता प्रस्तावित आहे.

काम क्रमांक ३ मध्ये अंधेरी-घाटकोपर जोडरस्त्याच्या साखळी क्र.९५१२ मी. ते साखळी क्र.९९७२ मी. या भागाच्या रुंदीकरण व बांधकाम करण्यासाठी मे.अमर कन्स्ट्रक्शन कार्पोरेशन यांना दिलेले कंत्राट मूळ कंत्राटावरील सदर कामांमुळे मुळ कंत्राटाची सुधारीत किंमत रु.९,३५,८८,९२८.१५ तसेच अतिरिक्त बाबींची किंमत रु.१,८९,९५,९४८.३३ व भाववाढीकरीता तरतूद रु.३७,४३,५५७.१२ एवढी आहे व त्यामुळे कामाची सुधारीत किंमत रु.११,६३,२८,४३३.२७ आहे. सदर किंमत मुळ कंत्राटाच्या किंमतीपेक्षा (रु.७,९२,८६,५२५.२०) ४६.७१% जास्त आहे व रु.३,७०,४१,९०८.०७ इतकी वाढीव रक्कम कार्यकारी समितीच्या मान्यतेकरीता प्रस्तावित आहे.

४.२ या विषयाबाबत चर्चेच्या संदर्भात कार्यकारी समितीचे सदस्य श्री.द.म.सुकथनकर यांनी असे मत व्यक्त केले की, रस्त्याच्या ब-याचशा कामांमधील अंदाजपत्रकात बरीच जास्त वाढ झाल्याचे निदर्शनास येते. तसेच कामाच्या मूळ कालावधीमध्येसुद्धा बरीच वाढ झाल्याचे निदर्शनास येते. कार्यकारी समितीचे सदस्य श्री.एन्.व्ही.मिराणी यांनी या मताशी सहमती दर्शवून अशी सूचना केली की, कामाचे अंदाजपत्रक करताना सर्व सेवावाहिन्या व पुनर्वसनाचा व्यवस्थित अभ्यास करून त्यानुसार अंदाजपत्रक सुरुवातीस परिपूर्ण तयार करावे. तसेच कामाचा कालावधी ठरविताना तो व्यवहार्य असावा जेणेकरून, वारंवार कामाची मुदत वाढविणे आवश्यक राहणार नाही. तसेच अंदाजपत्रक तयार करताना एक विस्तृत तपासणी सूची तयार करण्यात यावी. ज्यामध्ये वरील सर्व बाबींचा समावेश असावा. याबाबत उत्तर देताना महानगर आयुक्तांनी असा खुलासा केला की, कामे सुरु करण्यापूर्वी सर्व झोपड्या हटविणे व सेवावाहिन्या हलविणे हे वस्तुतः उचित झाले असते. परंतू तसे केल्यास मूळ काम सुरु होण्यास बराच जास्त कालावधी लागला असता. आतापर्यंतचा

अनुभव पाहता, सदर कामांना गती मिळण्यासाठी मुख्य काम सुरु होणे आवश्यक ठरते. श्री.नंदर्गीकर, मुख्य अभियंता यांनी असे नमूद केले की, अंदाजपत्रक बनविताना तपासणी सूची बनविण्यात येते व त्यानुसारच अंदाजपत्रकास मान्यता घेण्यात येते. परंतु कामाच्या जागेवर खूप मोठ्या प्रमाणात झोपड्या अस्तित्वात असल्यामुळे तपासणीसूचीमधील सर्व बाबींचा अचूक आढावा घेता येत नाही.

४.३ त्यानंतर, कार्यकारी समितीच्या सदस्यांनी उपरोक्त बाबींचे अवलोकन करून मेट्रो प्रकल्पाचे काम विहित कालावधीत सुरु होण्याच्या दृष्टीने अंधेरी-घाटकोपर जोडरस्त्याच्या कामासाठी वाढीव व खर्चाच्या प्रस्तावास चर्चेअंती मान्यता दिली व पुढीलप्रमाणे ठराव मंजूर केला :-

ठराव क्र.११३८ :

“असा ठराव करण्यात येत आहे की, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९७४ च्या कलम ७ चे उपकलम ३ चे पोटकलम (तीन) अन्वये प्राप्त झालेल्या अधिकारांचा आणि याबाबत त्यास सहाय्यभूत होणा-या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून, कार्यकारी समिती याद्वारे मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत खालीलप्रमाणे जादा खर्चास मंजूरी देत आहे -

काम क्रमांक १ :

(१) अंधेरी-घाटकोपर जोडरस्त्याच्या साखळी क्र.८३९२ मी. ते साखळी क्र.९०५२ मी. या भागाच्या रुंदीकरण व बांधकाम करण्यासाठी मे.एस.एम.सी.-एस.बी.के. (जेव्ही) यांना दिलेल्या मूळ कंत्राटावरील सुधारीत रु.९,७१,०६,१२२.२७ एवढ्या किंमतीस तसेच अतिरिक्त बाबींच्या रु.१,७५,८७,५०९.३५ व भाववाढीकरीता रु.३८,८४,२४४.८९ एवढ्या जादा रकमेस म्हणजे एकूण सुधारीत किंमत एकूण रु.११,८५,७७,८७६.५१ एवढ्या किंमतीस मंजूरी देत आहे.

काम क्रमांक २ :

(२) अंधेरी-घाटकोपर जोडरस्त्याच्या साखळी क्र.९०५२ मी. ते साखळी क्र.९५१२ मी. या भागाच्या रुंदीकरण व बांधकाम करण्यासाठी मे.एस.एम.सी.-एस.बी.के. (जेव्ही) यांना दिलेल्या कंत्राट

मूळ कंत्राटावरील सदर कामांमुळे मूळ कंत्राटाची सुधारीत किंमत रु.८,०७,९२,३५९.०६ तसेच अतिरिक्त बाबींची किंमत रु.३,१३,१६,३०५.२९ व भाववाढीकरीता तरतूद रु.३२,३१,६९४.३६ अशी एकूण सुधारीत किंमत रु.११,५३,४०,३५८.७० एवढ्या किंमतीस मंजूरी देत आहे.

काम क्रमांक ३ :

(३) अंधेरी-घाटकोपर जोडरस्त्याच्या साखळी क्र.९५१२ मी. ते साखळी क्र.९९७२ मी. या भागाच्या रुंदीकरण व बांधकाम करण्यासाठी मे.अमर कन्स्ट्रक्शन कॉर्पोरेशन यांना दिलेले कंत्राट मूळ कंत्राटावरील सदर कामांमुळे मूळ कंत्राटाची सुधारीत किंमत रु.९,३५,८८,९२८.१५ तसेच अतिरिक्त बाबींची किंमत रु.१,८९,९५,९४८/- व भाववाढीकरीता तरतूद रु.३७,४३,५५७.१२ अशी एकूण सुधारीत किंमत रु.११,६३,२८,४३३.२७ एवढ्या किंमतीस मंजूरी देत आहे.

“असाही ठराव करण्यात येत आहे की, या अनुषंगाने करण्यात येणा-या करारनाम्यातील अटींप्रमाणे देय होणा-या संभाव्य आर्थिक बदलासह अधिदान करण्यास मान्यता देत आहे.

“आणखी असा ठराव करण्यात येत आहे की, वरील ठरावाची अंमलबजावणी करण्यासंबंधी आवश्यक ती पुढील सर्व कार्यवाही करण्यास महानगर आयुक्त यांना याद्वारे प्राधिकृत करण्यात येत आहे.”

बाब क्र.५ : मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत (एमयुआयपी) महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळाकडून अंमलबजावणी होत असलेल्या
१) सुमन नगर, २) टाईम्स ऑफ इंडिया, ३) ठाकूर कॉम्प्लेक्स व
४) बर्फावाला गल्ली येथील उड्डाणपुलांच्या कामाच्या बाबींचे दर २००७-०८ च्या दरसूचीप्रमाणे सुधारीत करण्याबाबत

या विषयावर विचारविमर्श करण्याचे लांबणीवर टाकण्यात आले.

बाब क्र.६ : विस्तारित मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत

अ) वसई-सातिवली-कामण प्र.जि.मा. ४० ची सुधारणा करणे व गोखीवरे पेल्हार फाटा प्र.जि.मा. ४१ ची सुधारणा करणे.

ब) अर्नाळा-विरार-कनेर-शिरसाड-अंबाडी रा.म. ४० ची सुधारणा करणे.

६.१ या प्रस्तावाबाबत माहिती देताना महानगर आयुक्त यांनी असे सांगितले की, प्राधिकरणाने विस्तारीत मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्प बृहन्मुंबई महानगरपालिका वगळून प्राधिकरण क्षेत्रातील इतर महानगरपालिका, नगर परिषद क्षेत्रातही राबविण्याचे निश्चित केल्यानंतर त्यानुसार मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पाचा विस्तार करून ठाणे, नवी मुंबई, कल्याण-डोंबिवली आणि मिरा-भाईंदर महानगरपालिका क्षेत्रातील तसेच पनवेल, वसई, विरार नगरपालिका क्षेत्रातील रस्ते, उड्डाणपूल या सुमारे रु.१४९३.२६ कोटी इतक्या खर्चाच्या कामास प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली होती. त्या अनुषंगाने वसई-सातिवली रा.म.मा.क्र.८ ते कामण प्र.जि.मा.४० सुधारीत करण्यासाठी भाग वसई ते गोखिवरे-चिंचोटी फाटा व भाग गोखिवरे ते पेल्हार फाटा या कामांचा समावेश असून त्यामध्ये खाडीवरील पूल व रेल्वे उड्डाणपूलाच्या जोडरस्त्याचे बांधकाम यांचाही समावेश आहे. तसेच अर्नाळा-विरार-कान्हेर-शिरसाड या रस्त्यांची सुधारणा करणे प्रस्तावित आहे. सदर कामास अनुक्रमे रु.१०४.८४ कोटी, रु.२३.२९ कोटी, रु.८३.३७ कोटीकरीता मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे. ही सर्व अंदाजपत्रके सार्वजनिक बांधकाम विभाग ठाण्याच्या सन २००९-२०१० च्या दर सूचीवर आधारीत आहेत. या कामांसाठी मराठी व इंग्रजी भाषेत निविदा प्रसिध्द करण्यात येऊन दिनांक २५ फेब्रुवारी, २००९ रोजी वेबसाईटवरही प्रसिध्दी देण्यात आली होती. प्राप्त लघुत्तम निविदा अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा २४.९०% दरापेक्षा जास्त ३६.९०% जास्त दराच्या असून त्या अवाजवी असल्याने लघुत्तम देकार नमूद केलेल्या कंत्राटदारासमवेत वाटाघाटी करून निविदेचा देकार कमी करण्याबाबत विनंती करण्यात आली. बैठकीदरम्यान ठेकेदारांनी असे नमूद केले की, अशा प्रकारच्या मोठ्या कामांसाठी बँक गॅरंटीचा खर्च, CAR पॉलिसी व वर्क्स कॉन्ट्रॅक्ट टॅक्स, इंश्युरन्स, विद्युत देयके, पाणीपुरवठ्याचा खर्च, भांडवली गुंतवणूकीवर द्यावे लागणारे व्याज आणि यंत्र सामुग्रीसाठी करावी लागणारी गुंतवणूक व

त्यावरील व्याज तसेच VAT, सर्व्हिस टॅक्स इत्यादी आवश्यक बाबींवर मोठ्या प्रमाणावर वाढीव खर्च होत असल्याने जास्त दराच्या निविदा भरणे अनिवार्य ठरते. अंतिमतः वाटाघाटीनंतर रस्त्याच्या कामासाठी १३.७०% ते १३.९५% अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा जास्त दराचे देकार कंत्राटदारांनी सादर केले आहेत. या कामासाठी MORT&H ने निश्चित केलेली मानके (Specification) समाविष्ट करण्यात आलेली आहेत. MORT&H ने राष्ट्रीय महामार्गाच्या कामात वापरावयाच्या बाबींसाठी करावयाच्या पृथःकरणात कंत्राटदाराचा नफा १०% व रु.२५ कोटीपर्यंत किंमतीच्या कामासाठी निश्चित केलेली आहे. म्हणजेच २१% वाढीव खर्च दरामध्ये समाविष्ट करणे अत्यावश्यक ठरते. सर्वसाधारणपणे सार्वजनिक बांधकाम विभागाची दरसूची जुलैमध्ये अद्ययावत करण्यात येते. नवीन दरसूची सन २००९-२०१० मध्ये वाढ होण्याची शक्यता विचारात घेतल्यास प्राप्त निविदा स्पर्धात्मक आहेत असे वाटते व सबब निविदा स्विकृतीसाठी शिफारस करण्यात आलेली आहे.

६.२ या प्रस्तावाबाबत चर्चा करताना कार्यकारी समितीचे सदस्य श्री.एन्.व्ही.मिराणी यांनी अशी सूचना केली की, कामाच्या निविदेसोबत तुलनात्मक तक्ता जोडण्यात यावा ज्यामध्ये किती लोकांनी निविदा सादर केल्या व निविदेतील दर काय होता ? याबाबत तुलनात्मक गोष्टी अंतर्भूत असतील. त्यावर महानगर आयुक्त यांनी असे प्रतिपादन केले की, भविष्यात प्रस्ताव सादर करताना अशात-हेचे तुलनात्मक तक्ते सादर करण्यात येतील.

६.३ त्यानंतर, कार्यकारी समितीने बाब टिप्पणीतील प्रस्ताव मान्य करून पुढील ठराव मंजूर केला :-

ठराव क्र.११३९ :

“असा ठराव करण्यात येत आहे की, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९७४ च्या कलम ७ चे उपकलम (३) चे पोटकलम (तीन) अन्वये प्राप्त झालेल्या अधिकारांचा आणि याबाबत त्यास सहाय्यभूत होणा-या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून,

कार्यकारी समिती याद्वारे विस्तारीत मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत –

(अ) वसई-सातिवली-कामण प्र.जि.मा. ४० ची सुधारणा करणे व गोखीवरे ते पेल्हार फाटा प्र.जि.मा. ४१ ची सुधारणा करणे अंतर्गत

- (१) भाग तहसील कार्यालय ते नानासाहेब गोरे चौक (पॅकेज क्र.१) कि.मी. ०/००० ते कि.मी. ४/२०० या कामासाठी मे.आर.के.मधानी आणि कं. व मे.रमेश आणि असोशिएट्स (जेव्ही) यांची अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा १३.७०% जास्त दराची म्हणजे किंमत रु.३१.१७ कोटीची लघुत्तम निविदा स्विकारण्यास मान्यता देत आहे.
- (२) भाग पंचवटी चौक ते रेंज ऑफिस (पॅकेज क्र.२) कि.मी. ७/२०० ते कि.मी.१०/४०० या कामासाठी मे.जी.एच.विजापुरा आणि कंपनी यांची अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा १३.७५% जास्त दराची म्हणजे किंमत रु.२३.२४ कोटीची लघुत्तम निविदा स्विकारण्यास मान्यता देत आहे.
- (३) भाग रेंज ऑफिस ते चिंचोटी फाटा (पॅकेज क्र.३) कि.मी. १०/४०० ते कि.मी. १४/१०० या कामासाठी मे.रेल्कॉन इन्फ्राप्रोजेक्ट प्रा.लि. यांची अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा १३.९५% जास्त दराची म्हणजे किंमत रु.३१.३९ कोटीची लघुत्तम निविदा स्विकारण्यास मान्यता देत आहे.
- (४) भाग रेंज ऑफिस ते पेल्हार फाटा (पॅकेज क्र.४) कि.मी. ००/००० ते कि.मी. ३/८०० या कामासाठी मे.बीटकॉन इन्फ्रास्ट्रक्चर डेव्हलपर्स प्रा.लि. यांची अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा १३.७५% जास्त दराची म्हणजे किंमत रु.२८.९१ कोटीची लघुत्तम निविदा स्विकारण्यास मान्यता देत आहे.

ब) अर्नाळा-विरार-कन्हार-शिरसाड-अंबाडी रस्ता रा.म.४० ची सुधारणा करणे ता.वसई, जि.ठाणे भाग अर्नाळा ते विरार फाटा या कामांतर्गत.

- (१) एस.टी.स्टँड पासून अशोका अपार्टमेंटपर्यंत (पॅकेज क्र.१) कि.मी. ०/००० ते कि.मी. ८/००० या कामासाठी मे.एम.ई.इन्फ्राप्रोजेक्ट्स प्रा.लि. आणि मे.प्रकाश इंजिनिअर्स (जे.व्ही.) यांची अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा १३.७५% जास्त दराची म्हणजे किंमत रु.३०.४८ कोटीची लघुत्तम निविदा स्विकारण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
- (२) अशोका अपार्टमेंट पासून क्वालिटी हॉटेलपर्यंत (पॅकेज क्र.२) कि.मी. ८/००० ते कि.मी. १२/००० या कामासाठी मे.प्रकाश इंजिनिअर्स आणि मे.आर.ई.इन्फ्रास्ट्रक्चर प्रा.लि. (जेव्ही) यांची अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा १३.७५% जास्त दराची म्हणजे किंमत रु.२२.२७ कोटीची लघुत्तम निविदा स्विकारण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

- (३) क्वालिटी हॉटेल बीएसी कंपनीपर्यंत (पॅकेज क्र.३) कि.मी. १२/००० ते कि.मी.१६/००० या कामासाठी मे.चिराग इन्फ्राप्रोजेक्ट लि. आणि मे.प्राईम डेव्हलपर्स (जेव्ही) यांची अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा १३.७५% जास्त दराची म्हणजे किंमत रु.२०.५४ कोटीची लघुत्तम निविदा स्विकारण्यास मान्यता देत आहे.
- (४) बीएसी कंपनी पासून विरार फाटापर्यंत (पॅकेज क्र.४) कि.मी.१६/००० ते कि.मी.२०/००० या कामासाठी मे.जे.पी.एन्टरप्राईजेस यांची अंदाजपत्रकीय दरापेक्षा १३.७५% जास्त दराची म्हणजे किंमत रु.२३.३६ कोटीची लघुत्तम निविदा स्विकारण्यास मान्यता देत आहे.
- क) वसई-सातवली-कामण प्र.जि.मा. ४० ची सुधारणा करणे व गोखीवरे ते पेल्हार फाटा प्र.जि.मा. ४१ ची सुधारणा करणे या कामास रु.१७१.०० कोटी एवढ्या खर्चास सुधारीत प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.
- ड) अर्नाळा-विरार-कन्हेर-शिरसाड-अंबाडी रस्ता रा.म.४० ची सुधारणा करणे ता.वसई जि.ठाणे भाग अर्नाळा ते विरार फाटाची सुधारणा करणे या कामात किंमत रु.११५.०० कोटी एवढ्या खर्चास सुधारीत प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

“असाही ठराव करण्यात येत आहे की,या अनुषंगाने करण्यात येणा-या करारनाम्यातील अटींप्रमाणे देय होणा-या संभाव्य आर्थिक बदलासह अधिदान करण्यास मान्यता देत आहे.

“आणखी असा ठराव करण्यात येत आहे की, वरील ठरावाची अंमलबजावणी करण्यासंबंधी आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करण्यास महानगर आयुक्त यांना याद्वारे प्राधिकृत करण्यात येत आहे.”

बाब क्र.७ : मुंबई नागरी विकास प्रकल्प-फिरता निधी : सहामाही व्यवस्थापन अहवाल
दिनांक १ ऑक्टोबर, २००८ ते ३१ मार्च, २००९

मुंबई नागरी विकास प्रकल्प - फिरता निधीच्या दिनांक १ ऑक्टोबर, २००८ ते दिनांक ३१ मार्च, २००९ पर्यंतच्या अहवालाची नोंद कार्यकारी समितीने घेतली.

बाब क्र.८ : प्राधिकरणाकडील असलेला अतिरिक्त निधीचा गुंतवणूक अहवाल -
दिनांक १ मे, २००९ ते ३० जून, २००९

दिनांक १ मे, २००९ ते दिनांक ३० जून, २००९ पर्यंतच्या प्राधिकरणाकडील अतिरिक्त निधीच्या गुंतवणूक अहवालाची नोंद कार्यकारी समितीने घेतली.

बाब क्र.९ : मिठी नदी विकास कामांतर्गत टप्पा-२ च्या कामामधील वाकोला नाल्याच्या
संरक्षक भिंत बांधण्याच्या कामाच्या मंजूर निविदेअंतर्गत कामाच्या स्वरूपात
काही अंशी झालेले बदल निदर्शनास आणणेबाबत.

९.१ या प्रस्तावाबाबत माहिती देताना महानगर आयुक्त यांनी असे सांगितले की, मिठी नदी विकास कामांतर्गत टप्पा-२ प्राधिकरणामार्फत मिठी नदी व वाकोला नाल्याचे रुंदीकरण, खोलीकरण, खडक खोदाई संरक्षक भिंत बांधण्याची कामे प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागार मे.टी.सी.ई. कन्सल्टिंग इंजिनिअर्स लि. यांच्या देखरेखीखाली प्रगतीपथावर आहेत.

९.२ सदर कामाची थोडक्यात वस्तुस्थिती निदर्शनास आणण्यात आली व वाकोला नाल्याचे बांधकामाच्या मूळ पध्दतीत अंशतः बदल करुन जलद गतीने पूर्ण होणा-या मीटरर्ड पॅनेल (metered panel) व रोटरी ड्रिलिंग पाईल पध्दतीचा वापर करुन काम वेळेत पूर्ण करणे शक्य होणार असल्याचे बाब टिप्पणीत प्रस्तावित करण्यात आलेले आहे व सदर बाब कार्यकारी समितीच्या निदर्शनास आणण्यात आलेली आहे.

९.३ या विषयासंबंधी मागील बैठकीत कार्यकारी समितीचे सदस्य श्री.एन्.व्ही.मिराणी यांनी अशी सूचना केली होती की, मिठी नदीवरील कामाचा प्रस्तावित कालावधी तुलनेने कमी असल्यामुळे कामे पूर्ण करण्याचा सविस्तर कार्यक्रम तयार करावा व त्यानुसार काम करण्याचा आढावा वेळोवेळी घेण्यात यावा.

९.४ तसेच सदर विषयासंबंधी चर्चा करताना कार्यकारी समितीचे सदस्य श्री.एन्.व्ही.मिराणी यांनी पुढे अशीही सूचना केली की, मीटरर्ड पॅनेल (metered panel) व टच पाईल्स (touch piles) ही

कामे नवीन तंत्र वापरून केल्याचे दिसून येते. त्यामुळे या कामाचे संकल्पचित्रे proof checking मधून peer review करून घेणे आवश्यक आहे.

९.५ या नवीन तंत्राप्रमाणे बांधण्यात आलेल्या रिटेंनिंग वॉलची (retaining wall) कार्यकारी समितीने नोंद घेतली.

बाब क्र.१० : **मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत पूर्व द्रुतगती महामार्गावरील नवघर (मुलुंड) येथील चौकातील उड्डाणपूलाच्या बाढीव खर्चास मान्यता प्रदान करणेबाबत.**

१०.१ या प्रस्तावाबाबत माहिती देताना महानगर आयुक्त यांनी असे सांगितले की, मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत पूर्व द्रुतगती महामार्गावरील नवघर मुलुंड येथील चौकातील उड्डाणपूलाच्या रु.९.१७ कोटी इतक्या अंदाजित खर्चास कार्यकारी समितीच्या २१४ व्या बैठकीत प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली. या चौकामध्ये वाहनांची व पादचा-यांची मोठ्या प्रमाणात वर्दळ असल्याने वारंवार अडथळे निर्माण होतात. यासाठी वाहतूक विना व्यत्यय सुरु राहण्याच्या दृष्टीने येथे उड्डाणपूलाच्या आवश्यकतेबाबत जनतेकडून व लोकप्रतिनिधींकडून वारंवार मागणी झालेली होती. तसेच विधानसभा व विधान परिषदेकडूनही उड्डाणपूलाची सातत्याने मागणी होत होती. सदर चौकातील वाहतूक कोंडी विचारात घेऊन तीन उड्डाणपूल (लांबी ४४.२५ मी.) व पोचमार्ग दोन्ही बाजूस मिळून ३६० मी. लांबी प्रस्तावित होती. हे काम महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळाकडे सोपविण्यात आले होते. प्रथमतः मागविण्यात आलेल्या निविदा जास्त टक्के दराच्या असल्याने दुस-यांदा निविदा मागविण्यात आल्या, परंतु त्यास प्रतिसाद मिळाला नाही. शेवटी हे काम प्राधिकरणामार्फत करण्याचे निश्चित करण्यात आले. महामंडळाने तयार केलेली अंदाजपत्रक सन २००६-२००७ च्या सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत अद्ययावत करून त्यास रु.९.६९ कोटी एवढ्या रकमेस तांत्रिक मान्यता देऊन निविदा मागविण्यात आल्या. एकच निविदा प्राप्त झाल्यामुळे रद्द करण्यात आली. सन २००७-२००८ च्या दर सूचीनुसार रु.११.८२ कोटी एवढ्या रकमेस तांत्रिक मान्यता घेऊन फेरनिविदा मागविण्यात आल्या व मे.प्राईम इंजिनिअर्स यांची

लघुत्तम निविदा अंदाजित दरापेक्षा २१.६०% जास्त दराची म्हणजेच १२.४९ कोटी स्विकारण्यास कार्यकारी समितीची मान्यता घेण्यात आली व काम १२ महिन्यांत पूर्ण करणे अपेक्षित होते. नवघर येथील महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ यांचा टोलनाका व त्यावरील वाहतूक विचारात घेऊन नवघर उड्डाणपूलाच्या मार्गासाठी ४% उतार विचारात घेऊन जोडरस्त्याची लांबी अंदाजपत्रकामध्ये नमूद केली होती. तथापि, सन २००८ च्या पावसाळ्यात झालेल्या अपघातानंतर प्रकल्प व्यवस्थापन सल्लागार यांनी नवघर उड्डाणपूल, बाऊंड्री नाल्यावरील पूल व पूर्व द्रुतगती महामार्गावरील टोलनाका यांचा एकत्रित अभ्यास करून नवघर पूलाच्या पोचमार्गासाठी ३.३३% अशा सुधारीत उतार प्रस्तावित करून व्हर्टिकल कर्व्ह संकल्पित करण्यात आला. त्यामुळे पोचमार्गाची ठाणेकडील एकूण लांबी २२० मी. तर मुंबईकडील पोचमार्गाची एकूण लांबी २६० मी. त्यामुळे पोचमार्गाच्या सर्वच बाबींमध्ये वाढ झाली आहे. तसेच फाऊंडेशनसाठी निश्चित करण्यात आलेल्या पाईलच्या खोलीनुसार प्रत्यक्ष १० ते १३ मी. खोलीपर्यंत पाईल्स कराव्या लागल्याने खर्चात वाढ झाली आहे. अपघात प्रवण क्षेत्र व गतिमयदिचे फलक तातडीने बसवून अपघातावर नियंत्रण ठेवणे तातडीचे असल्याने फलक बसविण्याचे कामही तातडीने पूर्ण करण्यात येऊन सदर खर्चातही वाढ झाली आहे. सुधारीत पध्दतीतील अँटीक्रॅश बॅरीअरचे काम अतिरिक्त बाब म्हणून करून घेण्यात आले त्यामुळे खर्चात वाढ झाली. निविदा शर्तीनुसार कंत्राटदारांना भाववाढ खर्चापोटीची अदागयी साधारण ८% इतकी विचारात घेण्यात आली व त्यामुळे खर्चात वाढ होणार आहे.

१०.२ प्रस्तावाबाबत चर्चा करताना कार्यकारी समितीचे सदस्य श्री.एन्.व्ही.मिराणी यांनी असे निदर्शनास आणले की, पाईल फाऊंडेशनचे काम करताना दगडाची खोलाई प्रस्तावात ६ मी. एवढी अंदाजित करण्यात आली होती ती सुमारे १० ते १३ मी. एवढी वाढल्याचे दिसून येते. त्यामुळे ज्या सल्लागारांनी वा कंत्राटदारांनी पूर्वी ट्रायल बोर्ड trial boards घेतलेला होता त्यांना याबाबत या तफावतीसंबंधी विचारणा करण्यात यावी. या विषयावर कार्यकारी समितीने सविस्तर चर्चा करून मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत पूर्व द्रुतगती महामार्गावरील नवघर (मुलुंड) येथील चौकातील उड्डाणपूलाच्या रु.२०.०३ कोटी एवढ्या सुधारीत खर्चास मान्यता दिली.

१०.३ त्यानंतर, कार्यकारी समितीने बाब टिप्पणीतील प्रस्ताव मान्य करुन पुढील ठराव मंजूर केला :-

ठराव क्र.११४० :

“असा ठराव करण्यात येत आहे की, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९७४ च्या कलम ७ चे उपकलम (३) चे पोटकलम (तीन) अन्वये प्राप्त झालेल्या अधिकारांचा आणि याबाबत त्यास सहाय्यभूत होणा-या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करुन, कार्यकारी समिती याद्वारे मुंबई नागरी पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत पूर्व द्रुतगती महामार्गावरील नवघर (मुलुंड) येथील चौकातील उड्डाणपूलाच्या रु.२०.०३ कोटी एवढ्या सुधारीत खर्चास मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

“असाही ठराव करण्यात येत आहे की, या अनुषंगाने करण्यात येणा-या करारनाम्यातील अटीप्रमाणे देय होणा-या संभाव्य आर्थिक बदलासह अधिदान करण्यासही मान्यता देत आहे.

“आणखी असा ठराव करण्यात येत आहे की, वरील ठरावाची अंमलबजावणी करण्यासंबंधी आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करण्यास महानगर आयुक्त यांना याद्वारे प्राधिकृत करण्यात येत आहे.”

बाब क्र.११ : मुंबई शहर पायाभूत सुविधा प्रकल्पांतर्गत जलद बस वाहतूक सेवेचे नियोजन संरचना व अंमलबजावणी.

११.१ महानगर आयुक्तांनी या बाब टिप्पणीतील प्रस्तावाबाबत माहिती देताना असे सांगितले की, महाराष्ट्र शासनाच्या गृह परिवहन विभाग यांनी दिनांक ६ फेब्रुवारी, २००७ रोजीच्या पत्राद्वारे मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणास मुंबई परिसरात जलद बस वाहतूक सेवा विकसित करण्यासाठी सविस्तर सुसाध्यता अभ्यास करण्याचे आदेश दिले होते. त्यास अनुसरुन प्राधिकरणाने

मुंबईमध्ये “जलद बस वाहतूक सेवा (BRTS) नियोजन संरचना व अंमलबजावणी” याचा सविस्तर अभ्यास करण्यासाठी पूर्व अर्हता अटीवर सल्लागारांकडून निविदा मागविल्या. प्राधिकरणाच्या कार्यकारी समितीने दिनांक ३० मे, २००८ रोजीच्या २२४व्या बैठकीमध्ये मे.कन्सल्टिंग इंजिनिअरींग सर्व्हिसेस मॅन्यूसेल CES-Maunsell-AECOM Australia यांना सल्लागार म्हणून नियुक्त करण्यास मान्यता दिली तसेच अभ्यासाचा अंतिम सुसाध्यता अहवाल कार्यकारी समितीपुढे सादर करण्यात यावा असे सुचविण्यात आले. सल्लागारास दिनांक २० जून, २००८ रोजी कायदेशि देण्यात आला व त्याप्रमाणे सल्लागाराने दिनांक २८ जून, २००८ रोजी अभ्यासास सुरुवात केली.

११.२ त्यानंतर महानगर आयुक्त यांनी प्रस्तावाबाबत थोडक्यात माहिती दिली. सल्लागाराचे अभ्यासाचे स्वरूप दोन टप्प्यांमध्ये विभागलेले आहे. टप्पा-१ अंतर्गत पूर्व व पश्चिम द्रुतगती महामार्गावर जलद बस वाहतूक सेवा प्रायोगिक तत्वावर सुरु करण्यासंबंधी तांत्रिक-आर्थिक सुसाध्यता अभ्यासाचा मसुदा अहवाल सल्लागाराने एप्रिल, २००९ मध्ये सादर केला आहे. या अहवालातील महत्वाचे निष्कर्ष आणि शिफारशी पुढीलप्रमाणे आहेत -

- (अ) पश्चिम द्रुतगती महामार्गावर वांद्रे ते दहिसर व पूर्व द्रुतगती महामार्गावर सायन ते ठाणे मार्गावर जलद बस वाहतूक सेवा सुरु करणे सुसाध्य आहे.
- (ब) जलद बस वाहतूक सेवा (BRTS) रस्त्याच्या दुभाजकाच्या लगतच्या दोन्ही मध्य मार्गांकांवर प्रस्तावित केली असून सुमारे प्रत्येकी १ कि.मी. अंतरावर बस थांबा असेल.
- (क) प्रवाशांना सुरक्षित व सुकर रस्ता ओलांडण्यासाठी प्रत्येक बस थांब्याच्या ठिकाणी उन्नत प्रवासी पूल, उद्वाहन व स्वयंचलित जिने इत्यादी सुविधा प्रस्तावित करण्यात आल्या आहेत.
- (ड) जलद बस वाहतूक सेवा व्यवस्थापनासाठी अत्याधुनिक परिवहन व्यवस्था (Intelligent Transport System) प्रस्तावित करण्यात आली आहे.
- (ई) पूर्व व पश्चिम द्रुतगती महामार्गावर जलद बस वाहतूक सुविधा सुरु करणेसाठी ९३४ कोटी रुपये खर्च अपेक्षित असून यामध्ये स्थापत्य अभियांत्रिकी कामे - रु.५३० कोटी, बस खरेदी व बस डेपो - रु.३८४ कोटी, अत्याधुनिक परिवहन व्यवस्था (ITS) - रु.२० कोटी समाविष्ट आहेत.

- (फ) अपंग व वरिष्ठ नागरिक यांच्या सुलभतेसाठी अत्याधुनिक कमी पृष्ठभाग उंचीच्या (Low floor) १२ मी. लांबीच्या प्रत्येकी ७० प्रवासी क्षमता असलेल्या वातानुकूलित व सध्या अशा एकूण ५६४ बसेस प्रकल्प अंमलबजावणीच्या सुरुवातीला (सन २०१३) प्रस्तावित करण्यात आल्या आहेत.
- (भ) जलद बस वाहतूक सेवा मार्गिकेचे बांधकाम व इतर मुलभूत सुविधांचा विकास सन २०१० ते २०१२ पर्यंत पूर्ण होऊन २०१३ सालाच्या सुरुवातीस जलद बस वाहतूक सेवा सुरु होणे अपेक्षित आहे.

दुस-या टप्प्यामध्ये शहरांतर्गत जलद बस वाहतूक सेवा व जलद बस वाहतूक सेवेचे इतर बस वाहतूक सेवेंबरोबर एकत्रिकरण करण्याबाबत सुसाध्यता अभ्यास करणे समाविष्ट आहे.

११.३ तांत्रिक-आर्थिक सुसाध्यता मसुदा अहवालावर सुकाणू समितीच्या दिनांक ५ जून, २००९ च्या बैठकीमध्ये चर्चा झाली. सुकाणू समितीच्या बैठकीत अशी शिफारस करण्यात आली की, बेस्ट (BEST) यांच्या संयुक्त विद्यमाने प्रकल्पाची अंमलबजावणी करण्यात यावी व सल्लागाराच्या अभ्यासाचे महत्वाचे निष्कर्ष व शिफारशी कार्यकारी समितीपुढे सादर करण्यात याव्यात. या प्रस्तावाबाबत महानगर आयुक्त यांनी अशीही माहिती दिली की, पूर्व व पश्चिम द्रुतगती महामार्गावर जलद बससेवा सुरु करण्याबाबत तांत्रिक, आर्थिक सुसाध्यता अभ्यासाच्या अहवालातील शिफारशी प्राधिकरणाच्या कार्यकारी समितीपुढे सादर करण्यात आल्या आहेत.

११.४ महानगर आयुक्त यांनी बाब टिप्पणीच्या परिच्छेद क्र.२ बाबतसुद्धा थोडक्यात माहिती सांगितली. त्यांनी याबाबत असे सांगितले की, मुंबईमध्ये ही यंत्रणा / व्यवस्था बेस्टने किंवा बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने कार्यान्वित करावी. डॉ.ज.मो.फाटक, महापालिका आयुक्त यांनी असे सांगितले की, सदरहू व्यवस्था ही मोठ्या प्रमाणावर प्रवासी वाहून नेण्याच्या क्षमतेची असून पारंपारिक परिवहनाच्यापेक्षा जास्त प्रवासी वाहून नेण्याची क्षमता असलेली आहे.

११.५ मुख्य सचिव व अध्यक्ष, कार्यकारी समिती यांनी असे निदेश दिले की, तांत्रिक-आर्थिक सुसाध्यता अहवालाचे निष्कर्ष मान्य करण्यात येतील व सदर अभ्यासाबाबतचे सविस्तर सादरीकरण शक्तीप्रदान समितीस करण्यात यावे, ज्यामध्ये कार्यकारी समितीच्या सदस्यांनाही निमंत्रित करण्यात यावे.

११.६ सदर विषयाबाबत सविस्तर चर्चा व सादरीकरण शक्तीप्रदान समितीसमोर झाल्यानंतर, सदर बाब आगामी कार्यकारी समितीसमोर पुन्हा विचारार्थ सादर करण्यात यावी.

बाब क्र.१२ : कुलाबा-वांद्रे मेट्रो मार्ग-३ या छन्नमार्गावर भूयारी मार्गाच्या स्थानकामध्ये व्यापारी संकुलांचा विकास करण्याच्या हेतूने सखोल अभ्यास करण्यासाठी मे.लुईस बर्जर आयएनसी. (Louis Berger Inc.) या सल्लागाराच्या नियुक्तीस मंजूरी मिळणेबाबत.

१२.१ महानगर आयुक्तांनी या बाब टिप्पणीतील प्रस्तावाबाबत माहिती देताना असे सांगितले की, सदरहू मार्ग हा वांद्रे या भूयारी मार्गाच्या स्थानकामध्ये व्यापारी संकुलाच्या विकास करण्याच्या हेतूने तांत्रिक सुसाध्यता अभ्यास करण्यासाठी सल्लागार नेमण्याचा प्रस्ताव आहे.

१२.२ याबाबतीत मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाने जागतिक स्तरावर तांत्रिक व आर्थिक प्रस्ताव विविध सल्लागारांकडून मागविण्यात आले. त्यांची छाननी करुन मे.लुईस बर्जर इंक ग्रुप या कंपनीने केलेल्या विनंती प्रस्तावामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे तांत्रिक तसेच आर्थिक मूल्यमापनामध्ये सर्वाधिक गुण मिळाले आहेत. तसेच त्यांची वित्तीय निविदासुध्दा इतर निविदाकारांच्या तुलनेत कमी आहे. म्हणूनच मेसर्स लुईस बर्जर या कंपनीची रु.२,६६,९४,२२०/- असल्याने त्यांची नेमणूक करण्याकरीता शिफारस करण्यात आली आहे.

१२.३ महानगर आयुक्त यांनी बाब टिप्पणीतील प्रस्तावाबाबत माहिती देताना असे सांगितले की, कुलाबा-वांद्रे हा मुंबई मेट्रो बृहत आराखड्याच्या पहिल्या टप्प्यातील तिसरा मार्ग आहे. हा मार्ग सुमारे २० कि.मी. लांबीचा असून त्यापैकी १८ कि.मी. मार्ग हा भूयारी आहे. दिल्ली मेट्रोने या प्रकल्पाची किंमत रु.१२,००० कोटी अशी अंदाजित केली. या मार्गास सार्वजनिक-खाजगी सहभागाद्वारे राबविण्याकरीता सुमारे ८५०० कोटी (७०%) अनुदान द्यावे लागणार आहे. त्यामुळे या मार्गाला आर्थिक दृष्टीकोनातून व्यवहार्य (viable) करण्याकरीता भूयारी मार्गाच्या स्थानकाच्या परिसरात भूयारी व्यापारी संकुल विकास करण्याकरीता सखोल अभ्यास करण्याचा प्रस्ताव आहे. असे भूयारी व्यापारी संकुल जगात अनेक ठिकाणी उदा. टोकियो, शांघाई, टोरॅंटो इ. ठिकाणी अस्तित्वात आहेत.

या अभ्यासाची व्याप्ती खालीलप्रमाणे थोडक्यात दिलेली आहे :-

- (१) भूयारी व्यापारी संकुलाचे भूयारी स्थानकांबरोबर एकत्रिकरण (Integration) करून विकास करण्याची तांत्रिक सुसाध्यता.
- (२) हा प्रस्ताव तांत्रिक दृष्टीकोनातून शक्य असल्यास त्याची marketability तसेच त्यामधून मिळणारे भाडे व उत्पन्न इत्यादी.
- (३) पर्यावरणावर परिणाम अभ्यास (Environmental Impact Study)
- (४) या विकासाचे संरक्षण आणि सुरक्षितता (Safety & Security) तसेच कायदेशीर तरतूद आणि डी.सी. रुल्समध्ये गरज लागल्यास फेरबदल (Modification) सुचविणे.
- (५) भूयारी संकुल बांधण्याच्या पध्दती सुचविणे तसेच पाणी, संडास, दळणवळण आणि घनकचरा निःस्सारण इत्यादीचा अभ्यास करणे.

१२.४ या प्रस्तावावर चर्चा करताना प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग यांनी असे सूचविले की, कारडेपो बरोबर व्यापारी संकुलाचा विकास करण्याचा सुसाध्यता अभ्यासाचा सुध्दा सल्लागाराची व्याप्तीमध्ये अंतर्भूत करण्यात यावा.

१२.५ त्यानंतर, कार्यकारी समितीने बाब टिप्पणीतील प्रस्ताव मान्य करून पुढील ठराव मंजूर केला :-

ठराव क्र.११४१ :

“असा ठराव करण्यात येत आहे की, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण अधिनियम, १९७४ च्या कलम ७ चे उपकलम (३) चे पोटकलम (तीन) अन्वये प्राप्त झालेल्या अधिकारांचा आणि याबाबत त्यास सहाय्यभूत होणा-या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून, कार्यकारी समिती याद्वारे मे.लुईस बर्जर ग्रुप यांना रु.२,६६,९४,२२०/- (रुपये दोन कोटी सहासष्ट लाख चौ-याण्णव हजार दोनशे वीस फक्त) सर्व करांसहित (सेवाकर धरून) एवढ्या रकमेवर कुलाबा-वांद्रे मेट्रो मार्ग-३ या छन्नमार्गावर भूयारी मार्गाच्या स्थानकातील व्यापारी संकुलांचा विकास करण्यासाठी तसेच सखोल अभ्यास करण्यासाठी या सल्लागाराची नेमणूक करण्यास मान्यता देत आहे.

“असाही ठराव करण्यात येत आहे की, वरील ठरावाची अंमलबजावणी करण्यासंबंधी आवश्यक ती पुढील सर्व कार्यवाही करण्यास महानगर आयुक्त यांना याद्वारे प्राधिकृत करण्यात येत आहे.”

बाब क्र.१३ : मुंबई नागरी परिवहन प्रकल्पांतर्गत जोगेश्वरी-विक्रोळी जोडरस्ता भाग १ व ३ च्या ठेकेदाराच्या नुकसान भरपाईच्या मागण्यांची तडजोड करण्याबाबत.

या विषयावर विचारविमर्श करण्याचे लांबणीवर टाकण्यात आले.

बाब क्र.१४ : वांद्रे-कुर्ला संकुलातील मिठी नदीच्या दुषित जलाचे शुध्दीकरणास्तव विशेषीकृत प्रकल्प राबविण्याकरीता मे.इ.सी.टी., यु.एस.ए. या संस्थेची नेमणूक करणेविषयी.

या विषयावर विचारविमर्श करण्याचे लांबणीवर टाकण्यात आले.

त्यानंतर, मा.अध्यक्षांचे आभार मानून बैठकीचे कामकाज समाप्त करण्यात आले.

*****